BIULETYN
Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego

WARSZAWA WRZESIEŃ 1949 Nr. 9 (33)

Wydaje Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego, W-wa, Smulikowskiego 6-8.

Kurs instruktorski.

Z inicjatywy Okręgu Rzeszowskiego P.T.K. w okresie od 7 do 28 sierpnia br. odbył się w Gorlicach Kurs Krajoznawczy dla działaczy krajoznawczych i kandydatów na pracowników krajoznawczych Związków Zawodowych oraz Oddziałów i Kół Młodzieży P. T. K.

Na Kurs zgłosiło się 71 uczestników z terenu całego województwa rzeszowskiego w tym 26 przedstawicieli P. T. K., **40 przedstawicieli Związków Zawodowych** z wszystkich powiatów województwa oraz **5 przedstawicielek Ligi Kobiet.**

Siedzibą Kursu był piękny gmach miejscowego państwowego gimnazjum i liceum ogólnokształcącego i liceum pedagogicznego. W gmachu tym umieszczono sypialnie, salę wykładową, świetlicę, jadalnię, kuchnię, pokoje dla prelegentów.

Organizacją wyżywienia i realizacją pracy na kursie zajął się samorząd powołany przez uczestników Kursu. Zarząd samorządu wykazał w swych pracach wiele umiejętności i ofiarnej pracy. Ułatwił on kierownictwu Kursu pracę w znacznym stopniu.

Program Kursu obejmował zagadnienia z ideologii krajoznawstwa, organizacji prac krajoznawczych, metodyki wycieczek. Drugi dział zagadnień obejmował zagadnienia społeczno-ideologiczne.

Zagadnienia krajoznawcze referowali przedstawiciele Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego: prof. Stanisław Piątek — Prezes Okręgu rzeszowskiego P. T. K., kierownik Kursu, Kazimierz Staszewski — Sekretarz Generalny P. T. K., Józef Kołodziejczyk Wiceprezes P. T. K., dr. Prus Wiśniowski, prezes Oddziału P. T. K. w Myślenicach, Fr. Półchłopek z Rzeszowa, insp. Adam Wójcik z Gorlic.

Zagadnienia społeczno-ideologiczne referowali przedstawiciele Związków Zawodowych. Tadeusz Nawrocki z Centralnej Rady Zw. Zaw. w Warszawie i ob. Gabriel, mgr. Wrona, ob. Sulma, ob. Bączkowski.

Dzienny rozkład zajęć przewidywał wykłady, wycieczki, zajęcia świetlicowe. Własna orkiestra krajoznawcza z Rzeszowa, czterogłosowy chór pod kier. prof. Kiedrońskiego, interesujące występy śpiewaków, muzyków, deklamatorów, kierowników świetlic w znacznym stopniu przyczyniły się do ożywienia świetlic i praktycznego zapoznania się z pracą w świetlicach.

W czasie licznych wycieczek Kurs zwiedził pobliskie urządzenia przemysłowe (kopalnie nafty, rafinerie, przemysł drzewny), zabytki historyczne (Biecz, Gorlice), obiekty geograficzno-przyrodnicze Beskidu Niskiego, świetlicę robotniczą itp.

Stała wystawa prac Kół Krajoznawczych, czytelnia pism, własna biblioteka, udział w imprezach społecznych miasta Gorlic stanowią dodatkowe osiągnięcia Kursu. Kurs brał udział w powitaniu i pożegnaniu kolonii Polaków z zagranicy, dla których zorganizowano specjalne wieczornice.

Nastrój na Kursie panował serdeczny. Uczestnicy Kursu szybko zżyli się z sobą, zapalili się do spraw współczesnego krajoznawstwa i niejednokrotnie dawali wyraz swego uznania dla inicjatorów Kursu.

Kurs był finansowany przez Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Krajoznawczeg oraz przez Centralną Radę Związków Zawodowych.

Ryc. 115. Uczestnicy kursu krajoznawczego w Gorlicach.

Ryc. 116. Od Elbląga...

Ryc. 117. ...do Szczecina.

Krajoznawczy obóz wędrowny warszawskiego Koła Młodzieży Szk. P. T. K. (lipiec — sierpień 1949 r.)

Obozy krajoznawcze młodzieży P. T. K.

Akcja obozów krajoznawczych zorganizowanych przez Koła Krajoznawcze Młodzieży Szkolnej P. T. K. objęła w roku bieżącym szersze rozmiary, aniżeli w latach poprzednich, a to dzięki wydatnej pomocy finansowej Głównego Urzędu Kultury Fizycznej.

W okresie ferii letnich bieżącego roku zorganizowanych zostało 13 obozów krajoznawczych, które objęły z górą 300 uczestników. Część obozów nosiła charakter stały. Obozy te za punkt oparcia wybrały stałą miejscowość, z której organizowano wycieczki w najbliższe okolice. Obozy te zebrały wiele materiału do monografii poznawanej miejscowości. Część tych materiałów zostanie wydrukowana na łamach Orlego Lotu. Inne obozy należały do grupy obozów ruchomych. Obozy te co pewien czas przenosiły się z miejsca na miejsce i umożliwiały poznawanie kraju wzdłuż wyznaczonej trasy. I te obozy nagromadziły wiele materiału krajoznawczego, opracowanego przez młodocianych uczestników.

Obozy krajoznawcze w większości wypadków grupowały młodzież z różnych Kół Krajoznawczych, co ułatwiało zbliżenie młodzieży z różnych części kraju. 11 obozów działało w miesiącu lipcu, 2 obozy w miesiącu sierpniu. W zasadzie obóz trwał 2 do 3 tygodni. Jedynie tylko obóz warszawskiego Oddziału P. T. K. trwał dwa miesiące. Zwiedził on całe wybrzeże polskie od Elbląga do Szczecina.

Wykaz obozów krajoznawczych zorganizowanych latem bieżącego roku:

Obozy krajoznawcze młodzieży w r. 1949.

Nazwa obozu:	rodzaj	Uczestników	Czas trwania w dn.	Ogólny koszt obozu	Dotacje Zarządu Głównego
1. Ustroń	stały	40	26	304.500	105.000
2. Karpacki	wędrowny	12	21	93.000	50.000
3. Sudecki	wędrowny	36	25	338.500	120.000
4. Sudecko-Morski	wędrowny	22	21	232.700	90.000
5. Wleń	stały	19	21	180.274	65.000
6. Nadmorski	rowerowy	11	19	113.000	65.000
7. Jabłonka	stały	19	22	168.000	75.000
8. Nadmorski	pieszy-wędrow.	10	20	72.000	25.000
9. Jurajski	pieszy-wędrow.	6	22	75.850	35.000
10. Mazursko-Nadmorski	wędrowny	28	50	321.388	75.000
11. Św. Lipka, Mazury	stały	39	24	290.178	50.000
12. Myślenice (turnus lipcowy)	stały	43	24	281.180	50.000
13. Myślenice (turnus sierpniowy)	stały	36	22	288.603	50.000
	Razem . .	321	—	2,759.173	855.000

Obozy były zwizytowane przez Wiceprezesa P. T. K. Józefa Kołodziejczyka i Sekretarza Generalnego P. T. K. K. Staszewskiego.

Największy wysiłek przy organizowaniu obozów wykazał ośrodek krakowski, na drugim miejscu należy postawić ośrodek rzeszowski.

Komisja Kół Krajoznawczych Młodzieży Szkolnej w Krakowie na posiedzeniu w dniu 18 września 1949 roku, odbytym w obecności Wiceprezesa Józefa Kołodziejczyka, dokonała przeglądu dorobku obozów. Stwierdziła, że dorobek ten jest bardzo pokaźny, zgromadzone przez młodzież materiały posiadają dużą wartość naukową. Część tych materiałów zostanie opublikowana, część przekazana do zbiorów muzealnych Komisji Kół Krajoznawczych, część wykorzystana na wystawie, która zostanie zorganizowana w związku ze zjazdem Kół Krajoznawczych w roku 1950. Na materiały te składają się opisy, dane statystyczne, opracowania, rysunki, plany, fotografie i zbiory o charakterze muzealnym. Część tych materiałów została ujęta w ozdobne albumy.

Ochrona przyrody.

Polska Akademia Umiejętności w porozumieniu z Ministerstwami Oświaty i Leśnictwa utworzyła Komitet Ochrony Przyrody. W skład Komitetu Ochrony Przyrody wchodzą zainteresowane Ministerstwa i Urzędy oraz Organizacje naukowe, krajoznawcze i społeczno-kulturalne. Polskie Towarzystwo Krajoznawcze w Komitecie reprezentowane będzie przez p. Józefa Kołodziejczyka, Wiceprezesa Zarządu Głównego Polskiego Tow. Krajoznawczego.

P. T. K. na Trasie W—Z.

Trasa W—Z stała się wybitną atrakcją turystyczną, ściągającą do Warszawy liczne wycieczki krajoznawcze.

Ożywiony ruch wycieczkowy na terenie Stolicy nałożył na Oddział Warszawski poważny obowiązek obsłużenia coraz to liczniej zgłaszających się wycieczek. Oddział przeszkolił grupę ok. 40 przewodników, przy których pomocy stara się obsłużyć ruch wycieczkowy.

W dniu 22 lipca 30 przewodników P. T. K. oprowadzało po Warszawie 2.500 uczestników Zjazdu Odbudowy Stolicy.

W dniu 21 sierpnia 16 przewodników P. T. K. oprowadzało ok. 1300 uczestników wycieczki chłopskiej, zorganizowanej przez Związek Samopomocy Chłopskiej. Uczestników wycieczki witano w stolicy orkiestrą.

Liczne wycieczki związków zawodowych, dzieci polskich z zagranicy, wojska, oprowadzali również nasi przewodnicy (ogółem w lipcu 16 wycieczek (3779 uczestn.), w sierpniu 65 wyc. (7883 ucz.).

Aby choć w pewnym stopniu opanować ten niebywały ruch wycieczkowy P. T. K. postanowiło wystawić swoich przewodników w następujących punktach trasy W—Z: na rynku Mariensztackim — 3 przewodników, na placu Zamkowym pod kolumną Zygmunta — 3 przewodników, na Starym Mieście — 2 przewodników, przy średniowiecznych murach obronnych — 2 przewodników.

Przewodnicy zgrupowani byli przy tablicach z następującym napisem:

„Przewodnik Polskiego Towarzystwa Krajoznawczego udziela wycieczkom bezpłatnie informacji o Warszawie. Korzystajcie z jego usług".

Grupy wycieczkowe przybywające na dany teren, nie posiadając stałego własnego przewodnika, zgłaszały się do oczekujących na miejscu przewodników P. T. K., którzy udzielali wyjaśnień krajoznawczych o najbliższych obiektach oraz dawali wskazówki gdzie na wycieczki oczekują następni przewodnicy.

W ten sposób w ciągu jednego dnia udzielono objaśnień krajoznawczych przeszło 8.000 uczestników wycieczki. Niezależnie od tych stałych punktów informacyjnych działało 10 przewodników P. T. K. mając przydzielone grupy wycieczkowe na cały dzień.

Łącznie w ciągu jednego dnia obsłużono 10.000 uczestników wycieczek.

Na dzień 25 września postanowiono wystawić dodatkowe punkty informacji krajoznawczej, mianowicie: przy pomniku Kopernika, przy mogile A. L. oraz przy katedrze.

Prelegent Objazdowy PTK u dzieci polskich z zagranicy.

W okresie ferii letnich wiele tysięcy dzieci polskich z zagranicy przebywało w Kraju na obozach i koloniach letnich.

Organizatorzy tych kolonii dbali o to, by dzieci polskie z zagranicy bawiąc w swej Ojczyźnie, poznały w czasie wycieczek swój Kraj ojczysty.

Pobytu dzieci w Polsce nie można było przeładowywać wycieczkami, gdyż głównym celem kolonii był wypoczynek w polskim środowisku.

Aby dzieciom polskim z zagranicy dać możność poznania kraju bez przerywania wypoczynku, Kuratorium Okręgu Szkolnego Poznańskiego zaprosiło naszego prelegenta objazdowego prof. Kazimierza Rapacza do wygłoszenia cyklu pogadanek krajoznawczych na temat polskiej kultury i sztuki.

Mając do dyspozycji własny aparat projekcyjny oraz bogatą serię przeźroczy krajoznawczych, prelegent objazdowy PTK objechał kolonie letnie polskiej młodzieży z zagranicy według następującej trasy: Wolsztyn, Rogów,

Czarnków, Chodzież, Kalisz, Drzeczków, Wągrowiec, Rydzyna.

Popularne prelekcje prof. K. Rapacza o pięknie ziemi polskiej, uroku zabytków sztuki, o wielkim dziele odbudowy Polski Ludowej cieszyły się wielkim powodzeniem. Młodzież żywo reagowała na słowa prelegenta oraz piękne zdjęcia fotograficzne z różnych okolic Polski, wpisywała słowa uznania do albumu pamiątkowego.

Hasło krajoznawcze: przez poznanie Kraju do jego umiłowania — niechybnie znalazło w tej imprezie trafne zastosowanie.

Na rok szkolny 1949 — 1950 prelegent objazdowy PTK przygotował następujące tematy odczytów krajoznawczych: Trasa W — Z; Piękno Krakowa; Nasze wybrzeże morskie; Mazury i Warmia; Bogactwa Śląska; Nasze góry.

Zamówienia dla naszego prelegenta należy skierowywać pod adresem Zarządu Głównego PTK w Warszawie, ul. Smulikowskiego 6/8. Przyjazd prelegenta należy wykorzystywać możliwie wszechstronnie, tak aby przy jednym pobycie w oznaczonym miejscu mógł wygłosić pogadanki zarówno dla szkół, jak i dla świetlic w mieście i na wsi, posiadającej prąd elektryczny.

Oddział P. T. K. w Kielcach.

Nasz Oddział Kielecki prowadzi schronisko na Św. Krzyżu, dwa schroniska na Św. Katarzynie, oraz jedno schronisko w Kielcach przy współudziale P. C. K. i Izby Przemysłowo Handlowej. Schroniska te stały się koniecznością ze względu na ożywiony ruch turystyczny w górach Świętokrzyskich (w sezonie 1948 roku przez Św. Krzyż przeszło 19.000 osób).

Oddział organizuje liczne wycieczki bliższe i dalsze. Uczestnicy dalszych kilkudniowych wycieczek c[illegible] przygotowa[illegible] czych. Wykłady Uniwersytetu Regionalnego zainicjowanego przez P. T. K., a prowadzonego przy współudziale Kuratorium i Województwa, cieszyły się dużym powodzeniem.

Na ostatnim zebraniu ogólnym członków Oddziału wybrano zarząd w składzie następującym: Prezes — Edmund Massalski, wiceprezes — Sylwester Kowalczewski, II wiceprezes — Klemens Makowiecki, sekretarz — Konrad Poniewierski, skarbnik — Wiktor Letkowski, członkowie Zarządu: Józef Kłodawski, Mieczysław Koneczny, Władysław Kosterski, Edmund Padechowicz, Michał Pastuszko, dr Jan Pazdur, Piotr Wiślicki, Edward Wołoszyn, Edward Wychowaniec, Maria Szczukowa.

Składki z § 12 statutu.

Skarbnik Zarządu Głównego potwierdza odbiór składek od Oddziałów P. T. K. w II-gim **kwartale 1949 r. (w kwietniu, maju i czerwcu).** Częstochowa zł. 5.220.—, Działdowo zł. 4.200.—, Elbląg zł. 3.240.—, Gdańsk zł. 7.200.—, Gniezno zł. 2.250.—, Kętrzyn zł. 2.160.— i 3.060.—, Kielce zł. 27.000.—, Kraków zł. 15.000.—, Łęczyca zł. 12.690.—, Myślenice zł. 9.700.—, Olkusz zł. 4.545.— i 9.090.—, Pabianice zł. 3.330.—, Piotrków zł. 7.080.—, 8.850.—, 1.330.—, 8.850.— i 8.850.—, Radom zł. 3.150.—, Rzeszów zł. 5.750.—, Suwałki zł. 3.420, Tarnobrzeg zł. 3.495.—, Tczew zł. 1.770.— i 3.450.—, Tomaszów Maz. zł. 4.330.—, Toruń zł. 2.400.—, 2.400.— i 7.200.—, Warka zł. 2.400.—, Zielona Góra zł. 6.750.—, Ostrowiec zł. 3.000.—. Zamość zł. 2,700.—, Jarocin zł. 1,260.—, Biała Podlaska zł. 1.800.— i 600.—, Międzyrzec Wlkp. zł. 2.000.—.

Spis treści:

Prenumerata roczna 500 zł, półroczna 275 zł, kwartalna 150 zł. Zeszyt pojedyńczy 60 zł. Przedpłatę przyjmują urzędy pocztowe na konto czekowe P. K. O. Nr I-1401. Warszawa.

Redaguje Komitet. Wydawca: Polskie Towarzystwo Krajoznawcze.

Redakcja i Administracja: Warszawa, ul. Smulikowskiego 6/8 III p.

Drukarnia Krakowska W. Grzelak i Sp. w Warszawie, Wolska 19. B-8957